

POPLAVE

POPLAVE SE RAZLIKUJEJO:

- po tipu vodotoka (gorski, dolinski, ravninski)
- glede na relief zemljišča (ježa = izbočen teren, depresija = vdor)
- po obsegu
- glede na moč in razporejenost padavin (neurje, naliv...)
- glede na letni čas (spomladanske, jesenske)
- po tipu visokovodnega vala
- po trajanju
- po pogostosti (npr. 20-letne poplave)
- glede na vrsto zemljišča in na poplavljen objekt

POPLAVNA OBMOČJA V SLO:

- ogroženega več kot 300000 ha površine {14,8% ozemlja}; predvsem doline vzdolž hudourniških rek in potokov
- na območju običajnih /manjših/ poplav prebiva 132000 {7%}, na območju velikih pa 480000 {24%} vseh preb.
- ogroženost ni odvisna le od višine vodnega vala, temveč tudi od njegovega trajanja

NAJOBSEŽNEJŠA POPLAVNA OBMOČJA V SLO:

- nižinsko – ravninski del SV in subpanonske SLO
- predalpske doline in kotline, ki odmakajo šavrinsko gričevje in hribovje ter na ravnice ob Lendavi, Muri, Ščavnici
- Drava pod MB s pritokom Pesnice, Polskave, Dravinje
- V in osrednja dolenska z Belo krajino ob Kolpi, Krki, Temenici, Mirni in njihovih pritokih
- LJ barje (najobsežnejše poplavno območje)

Vsakoletne poplave zalijejo okrog 2300 ha površin:

- * več kot polovica {54%} vsega poplavnega sveta pripada porečju reke Save
- * ostalo pripada Dravi {42%} in Soči {4%}.

POPLAVNE LINIJE:

Poplave se na posameznih vodotokih pojavljajo v določenih časovnih presledkih. Glede na povratno dobo visokih voda ločimo naslednje poplavne linije:

- ♣ poplavne linije s povratno dobo v obdobju 5-ih let [pogoste poplave]
- ♣ poplavne linije s povratno dobo 10 – 20 let [10 do 20-letne poplave]
- ♣ poplavne linije s povratno dobo 50 let in več [katastrofalne poplave]

VZROKI KATASTROFALNIH POPLAV:

- φ padavine so razporejene v področju, kjer gravitira neposredno v naseljena območja
- φ pred pojavom ekstremnih padavin so poplavna območja že zelo namočena
- φ tla so slabo prepustna [geološka sestava] ali pa so zamrznjena
- φ regulacija in prevodni sistemi za zadrževanje H₂O še niso opravljeni
- φ majhna poraščenost vodotokov

φ zamašeni jezovi in mostovi

REČNI REŽIM:

pomeni nihanje vodnega stanja med letom

φ je predvsem posledica časovne razporeditve padavin, izhlapevanja in zadrževanja podzemnih voda

φ višek tega vodnega stanja se zato ne ravna povsod in povsem po višini padavin

snežni	}	osnovni rečni režim v SLO
snežno-dežni		
dežno-snežni		
dežni		

Snežni režim {Mura, Drava}

- * značilen je 1 maximum in minimum
- * vode so običajno nadpovprečno visoke aprila
- * najvišjo raven dosežejo pozno pomladi ter ostanejo take vse do julija

Snežno-dežni režim

- * vodotoki visokogorskega sveta in predgorja {Julijske Alpe, Karavanke, Pohorje}
- * pri daljših vodotokih, ki imajo veliko zaledje v visokogorju
- * značilnost je videti šele daleč po toku navzdol (npr. pri Savi so sotočja Ljubljanice, na Soči do sotočja Idrijce in na Savinji pri Nazarju)
- * značilni sta 2 najvišji in 2 najnižji ravni → pozno spomladi /maj, junij/ in novembra običajno manj

Dežno-snežni režim

- * primarni višek je aprila → marec, celo maj
- * sekundarni pa vedno novembra; nato še december

Dežni režim

- * značilen za vodotoke v Primorju zlasti Dragonjo, Rižano, Reko, Pivko
- * vode postanejo velike novembra in ostanejo take do aprila; najvišje so novembra

ODTOČNOST REK IN IZHLAPEVANJE PADAVIN

Odtočnost rek je *razmerje med količino padavin in odteklo vodo* ob upoštevanju povprečne količine padavin.

- v Pomurju, kjer je malo padavin in veliko izhlapevanja [evapotranspiracija], je najmanjši odtočni količnik 25 %, v Posočju pa znaša povprečni odtočni količnik 7%
- v SLO pade na leto 31 693 680 000 m³ H₂O, od tega izhlapi 41,5% vseh padavin

(!)ZDRAVSTVENI PROBLEMI OB POPLAVAH

- ♠ veliko smrtnih žrtev ob katastrofalnih poplavih
- ♠ najbolj so ogroženi otroci, boln., invalidi, člani reševalnih ekip
- ♠ značilne poškodbe:
 - mehanske
 - utopitve
 - drugi škodljivi vplivi:
 - ∞ psihične motnje: strah, panika, hujše psihične reakcije

- ∞ zdr. težave zaradi vlage, vode, ↓temp.: prehladna obolenja, podhladitev, poslabšanje zdr. stanja že bolnih
- ∞ zdr. problemi zaradi spremenjenih higienskih in epidemioloških razmer

POPLAVE IN ZDRAVA PITNA H₂O

Ogroženo je zagotavljanje zadostne zdrave pitne vode zaradi:

- vdora poplavnne H₂O v zajetje pitne vode
- okvar na vodnih zajetjih in vodovodnem omrežju
- velike količine površinskih voda, ki v sorazmernem kratkem času ponikne v zemljo in vpliva na kakovost talnih voda
- zalitja kanalizacij čistilnih naprav, raznih skladišč s kemičnimi snovmi → možnost zastrupitve in izraba bol. (predvsem črevesne)
- omejen oz. onemogočen dostop za preskrbo
- problemov, ko se voda umakne (naplavine: potrebno čiščenje, popravila in dezinfekcija naprav)

POPLAVE IN HRANA

Uporabnost poplavljenih živil in jedi določimo po ustaljenih merilih:

- ϕ živila v pločevinkah ali nepredušno zaprti posodi so uporabna, če ustrezajo še drugim merilom [preden le-te odpremo, jih temeljito očistimo]
- ϕ živila v hladilniku, skrinjah (katere je zalila voda) so praviloma neuporabna
- ϕ poplavljene gotove jedi, tudi kruh, so neuporabne
- ϕ povrtnine in določena živila rastl. izvora so pogojno uporabna s tem, da jih je potrebno mehanično očistiti in sprati z užitno pitno H₂O

KAKO RAVNAMO OB POPLAVI?

♣ ukrepi pred poplavo

Potrebno je:

pripraviti prenosni radio, žepno svetilko (baterije), vključiti radijski sprejemnik ter sprejemati poročila HM službe in štabov CZ:

- umakniti hrano, premičnine, dokumente, denar, druge dragocenosti v višje prostore
- pripraviti zaloge s pitno H₂O
- poskrbeti za živali, strojno opremo, pospraviti dvorišče, zavarovati predmete, ki jih voda lahko odplavi
- pravočasno evakuirati dobrine (k sosedu, sorodniku) oz. vzeti najnujnejše stvari (denar, dokumente, nekaj obleke)
- izklopimo elektriko, plin in vodovod, vsaj živino odvezati

♣ ukrepi med poplavo

Če evakuacija ni možna:

- se umakniti v višje predele stavbe in klicati na pomoč (ponoči s svetili)
- imeti vsaj kakšen predmet, ki dobro plava
- izogibati se območij, ki jih lahko nenadno poplavi
- ne prečkati vodnega toka (peš, z avtom)
- ne preblizu rečnim brežinam
- po radiu spremljati aktualne informacije

♣ ukrepi po poplavi

- ne uživati sveže hrane, ki je bila v stiku s poplavno vodo
- ne piti vode dokler ni sporočeno, da je neoporečna (tudi ne iz vodnjaka)

- ne uporabljati električne napeljave in aparatov, ki so bili poplavljeni, dokler jih ne pregleda strokovnjak
- obvestiti pristojne službe o prekinitvi tel., elek., vodov., plin., omrežja (112)

Med in po poplavi potrebujemo:

- * nujne zaloge sveže H₂O in konzervirane hrane
- * pribor za PP
- * zalogo nujnih zdravil
- * gumijaste škornje in drugo primerno obutev
- * gumijaste rokavice
- * *vodoodporno torbo* za obleko in dragocenosti

OBVLADOVANJE NEVARNOSTI POPLAV

Obsega ukrepe za:

φ preprečitev nastanka poplav:

- φ tehničnih ukrepov (regulacija vodotokov, priprava obrambnih nasipov)
- φ za ↓ njihovih posledic

φ priprava ustreznih načrtov na lokalni in državni ravni:

urejajo se ukrepi in dejavnosti za ZRP {zaščita, reševanje, pomoč} ter zagotavljanje osnovnih pogojev za življenje na prizadetih območjih.